1 september 2022

PRESSMEDDELANDE

Norrbottens museum

Inslag av Norrbottens museum på UR Play och Kunskapskanalen

Våren 2022 besökte UR Samtiden Norrbottens museum och spelade in berättelser från Norrbotten till sin föreläsningsserie "Ur samtiden – Länsmuseerna berättar". I nio avsnitt berättar medarbetare museet om allt från 1912 års norrbottensdräkt och en filbunke från Vittangi, till Norrbottens läns arbetsstugor och det tidigare fängelset Vita duvan.

Samtliga filmer kan ses på UR Play, och under september kommer de även att sändas på Kunskapskanalen.

UR Samtiden initierade projektet "Länsmuseerna berättar" under coronapandemin när alla museum var stängda. Tillsammans med Sveriges Länsmuseer har UR Samtiden producerat exklusiva miniföredrag med berättelser från hela landet. Länsmuseerna har valt ut berättelser som är relevanta för att beskriva något som rör den egna regionen.

Från Norrbottens museum spelades nio avsnitt in. Tittarna får ta del av intressanta berättelser från Norrbotten inom flera lika ämnen. Filmerna ligger kvar på UR Play i cirka två år, och sänds på Kunskapskanalen enligt nedanstående tablå.

Avsnitt från Norrbottens museum, UR Play (klickbara länkar)

Vita duvan (6 min)
Vita duvan är en byggnad som berättar om sin samtids filosofi och människosyn, säger Marcus Bengtsson, byggnadsantikvarie. Vita duvan är idag ett stängt fängelse, men var på sin tid ett modernt fängelse med ambitioner att återanpassa fångarna till samhället. Fängelset är ett så kallat panoptiskt fängelse, man byggde fängelset så att de intagna alltid skulle känna sig övervakade och aldrig våga begå ett brott när man kom ut.
Kunskapskanalen: 5 september, repris 17 september

Maunoskåpet (7 min)
1878 befann sig geologen Fredrik Svenonius i den lilla byn Mauno, norr om Karesuando. Robert Pohjanen, antikvarie föremålssamlingar, berättar om det lilla kabinettsskåpet från 1600-talet som Fredrik Svenonius upptäckte vid sitt besök. Det kallas i dag för Maunuskåpet. Skåpet är förmodligen Norrbottens museums första insamlade föremål.
Kunskapskanalen: 7 september, repris 17 september

Forts. nästa sida

En filbunke från Vittangi (6 min)
Filbunken från Vittangi har en inskription på meänkieli undertill. Inskriptionen berättar om svältåret 1867 och beskriver den sena islossningen och snösmältningen. Robert Pohjanen, antikvarie föremålssamlingar, berättar om spår i historien efter det svåra året 1867.
Kunskapskanalen: 9 september, repris 12 och 17 september

Fotograf Lea Wikström (10 min)
Idag har Norrbottens museum ett bildarkiv med cirka 2 miljoner bilder från 1850-talet och fram till idag. Berit Åström, assistent, och Robert Pohjanen, antikvarie, samtalar om fotoyrket och om en av de första fotograferna i Norrbotten, Lea Wikström. Hon var fotograf i Malmberget mellan 1918-1972. 1978 fick Norrbottens museum ta emot Lea Wikströms fotosamling. Uppskattningsvis är det närmare 100 000 bilder.
Kunskapskanalen: 9 september, repris 18 september

Spridningen av järn bland jägare-samlare i det arktiska området (19 min)
Forskningsprojektet *Järn i norr* är ett forskningssamarbete mellan Norrbottens museum och Luleå tekniska universitet som handlar om den äldsta järnframställningen i Norrbotten. Nils Harnesk, avdelningschef för Kulturmiljö, berättar om projektet. Fyndigheter och bevis flyttar järnframställningen mycket längre tillbaka än man tidigare trott.
Kunskapskanalen: 12 september, repris 17 september

1912 års Norrbottensdräkt (26 min)
Tidsandan kring förra sekelskiftet var typiskt nationalromantisk och hembygdsrörelsen började växa fram. Dessa idealiserades det gamla bondesamhället. Anja Wrede, antikvarie föremålssamlingar, samtalar med Elisabet Martinsson, Dräktrådet, om hur Norrbottendräkten kom till, vad som utmärker den och hur den ska bäras.
Kunskapskanalen: 12 september, repris 17 september

Stridbara Siri Holm – en konservativ pionjär (13 min)
Siri Holm var lärarinna vid flickskolan i Luleå och en ledande gestalt inom Vita Bandet samt rösträtts- och fredsrörelsen i Norrbotten. Karin Tjernström, arkivarie, berättar om Siri Holm som var den första kvinna som valdes in i Luleå stadsfullmäktige i december 1910. Siri Holm var en stark personlighet och lika principfast som hon var stridbar i hjärtefrågorna: nykterheten, kvinnosaken, freden och missionen.
Kunskapskanalen: 12 september, repris 15 och 18 september

Aareavaara – Norrbottens (hittills) äldsta boplatser (20 min)
I samband med en arkeologisk utgrävning år 2009 påträffade Norrbottens museum två boplatser vid Aareavaara, norr om Pajala. Frida Palmbo, arkeolog, berättar att dessa boplatser visade sig vara Norrbottens äldsta boplatser och så gamla som 10 600 år. Tillsammans med kvartärgeologer från Lunds universitet kunde Norrbottens museum visa att inlandsisen dragit sig tillbaka snabbare i denna del av Norrbotten än vad tidigare forskning visat.
Kunskapskanalen: 12 september, repris 18 september

Forts. nästa sida

Norrbottens läns arbetsstugor (11 min)
1902 var det nödår i Norrbotten och det var svårt för många människor, det kom förnödenheter från olika delar av Sverige. Det blev bakgrunden till att starta arbetsstugorna. Ginger Karström, arkivarie på Norrbottens föreningsarkiv, berättar om arbetsstugorna som kom att finnas i 50 år. Från början var det en ren välgörenhetsgärning, men kom att bli mer och mer ett redskap i att försvenska barnen som var inackorderade i arbetsstugorna.
Kunskapskanalen: 12 september, repris 18 september

Filflaskan från Porsnäs (6 min)
En filflaska var ett ganska vanligt bruksföremål för förvaring av mjölk och fil. Den flaska som Robert Pohjanen, antikvarie föremålssamlingar, visar och berättar om lär ha utgjort Porsnäs bys silvergömma under finska kriget 1809 och förvarades uppe i en trädtopp. Flaskan ägdes en gång av Per Ersson i Pålträsk och han var den enda som visste var silvret var gömt.
Kunskapskanalen: 17 september

100 meter graffiti från 1991 (9 min)
1991 anordnades ett konstsymposium i Luleå. Temat var måleri och utöver 10 deltagare från olika länder så anordnades ett symposium för unga graffitimålare från olika platser. Paulina Öquist Haugen, etnolog, berättar om målningarna, platsen och graffiti ur ett historiskt perspektiv. Eftersom kulvertarna inte är öppna för allmänheten så ville Norrbottens museum synliggöra dem och sprida kunskap om dem.
Kunskapskanalen: 18 september

Hela föreläsningsserien
UR Samtiden – Länsmuseerna berättar | UR Play

Foton för fri publicering
1. Arkeolog Frida Palmbo samlar in brända ben i påsar i Aareavaara. Foto: Olof Östlund.
2. Bild ur Sunderby Folkhögskolas elevtidning 1912, som visar hur 2012 års dräkt skulle se ut. Fotograf okänd.
3. Utställningen 100 meter graffiti på Norrbottens museum. Foto: Ola Norén.
4. Lea Wikström. Fotograf okänd.
5. Det tidigare fängelset Vita Duvan. Foto ur Luleå kommuns bildarkiv.

Kontakt
Catrine Backman, kommunikatör, Norrbottens museum
Tel: 072-231 36 56, e-post: catrine.backman@norrbotten.se